

СТАТИСТИКА НА ЕВРОПЕЙСКАТА АГЕНЦИЯ ОТНОСНО ПРИБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ

**Ключови послания и констатации
(2014 / 2016)**

Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) е независима и самоуправляваща се организация. Агенцията се финансира от министерствата на образованието на държавите членки и от Европейската комисия с оперативни безвъзмездни средства в рамките на образователната програма на Европейския съюз (ЕС) „Еразъм+“ (2014—2020 г.).

Съфинансирано от
Програма „Еразъм +“
на Европейския съюз

Подкрепата на Европейската комисия за изготвянето на това издание не следва да се тълкува като одобрение на неговото съдържание, което отразява единствено мнението на авторите. Комисията не носи отговорност за съдържанието на информацията или за начините, по които тя би могла да се ползва.

Личните становища, изразени в този документ, не отразяват непременно официалното становище на Агенцията, на нейните държави членки или на Европейската комисия.

Редактори: Аманда Уоткинс, Джоаким Рамберг и Андрас Ленар

Възпроизвеждането на части от документа е допустимо при ясно упоменаване на източника. Препратки към документа трябва да бъдат оформени, както следва: Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2018 г. *Статистика на Европейската агенция относно приобщаващото образование: Ключови послания и констатации (2014 / 2016)*. (А. Уоткинс, Дж. Рамберг и А. Ленар, ред.). Одензе, Дания

За осигуряване на по-широк достъп този доклад е предоставен на 25 езика в достъпен електронен формат на уеб страницата на Агенцията: www.european-agency.org

Настоящият текст е превод на оригиналния текст на английски език. В случай на съмнение относно точността на информацията в преводния текст, моля, направете справка с оригиналния текст на английски език.

ISBN: 978-87-7110-805-7 (електронен формат)

© **European Agency for Special Needs and Inclusive Education 2018**

Секретариат
Østre Stationsvej 33
DK-5000 Odense C Denmark
Тел.: +45 64 41 00 20
secretariat@european-agency.org

Офис в Брюксел
Rue Montoyer, 21
BE-1000 Brussels Belgium
Тел.: +32 2 213 62 80
brussels.office@european-agency.org

www.european-agency.org

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД	5
КЛЮЧОВИ ПОСЛАНИЯ	7
ПЕТ АСПЕКТА НА РАВНОПОСТАВЕНОСТТА	10
1. Какъв дял от учащите посещават масово училище?	10
<i>Тенденции в данните за достъпа на учащи до масово образование</i>	11
2. Каква част от учащите прекарват по-голяма част от времето си в общи класове със своите връстници?	11
<i>Тенденции в данните за достъпа на учащи до приобщаващо образование</i>	12
3. Къде се обучават учащите с официално удостоверени СОП?	12
<i>Тенденции в данните за степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП</i>	13
<i>Брой постъпили спрямо общия брой ученици</i>	13
<i>Тенденции в данните за постъпването на учащи с официално удостоверени СОП в училище в сравнение с общия брой ученици</i>	15
<i>Дял на постъпилите в училище от общия брой учащи с официално удостоверени СОП</i>	16
4. Какви са разликите между степента на установяване на СОП и дела на момчетата и момичетата с официално удостоверени СОП, постъпили в училище?	19
5. Какви са разликите в степента на установяване на СОП и в дела на учащите, посещаващи училище, между 1-ва и 2-ра степен съгласно Международната стандартна класификация на образованието (ISCED)?	20
ОБЗОР НА РАБОТАТА ПО EASIE	24
Обхват на данните	24
Важни измерения на работата по събиране на данни за EASIE	26
<i>Работно определение за официално удостоверени СОП</i>	26
<i>Работно определение за приобщаващо учебно заведение</i>	26
Основен акцент на анализа на данните по EASIE	27
Важни бележки	27
БИБЛИОГРАФИЯ	29
ПРИЛОЖЕНИЕ: ПОКАЗАТЕЛИ НА EASIE ЗА 2014 И 2016 Г.	31
1. Брой на записаните в масови учебни заведения като дял от общия брой записани ученици.....	31
2. Извадки по възраст.....	31
3. Учащи с официално удостоверени СОП	31
<i>За. Степен на установяване на СОП</i>	31
Ключови послания и констатации (2014 / 2016)	3

<i>Зв. Разпределение на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици</i>	<i>31</i>
<i>Зс. Разпределение на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици с официално удостоверени СОП</i>	<i>32</i>

УВОД

Повече от 20 години Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) е действащ орган за сътрудничество в областта на политиката за приобщаващо образование в държавите — членки на Агенцията. Събирането на данни е неразривна част от тази работа. Въпреки че първоначално дейността бе насочена само към учащи със специални образователни потребности (СОП), сега нейният обхват се разширява и включва всички учащи, които се обучават в приобщаващи образователни системи.

Настоящата работа по [Статистиката на Европейската агенция относно приобщаващото образование](#) (EASIE) включва събиране, представяне и анализ на национални данни (Европейска агенция, без дата-а). Данните са свързани със съгласувани показатели, които дават отговор на ключови въпроси на политиката по отношение на приобщаващото образование. Всички данни са предоставени от [експерти по данните](#) на национално ниво (Европейска агенция, без дата-б).

Наличните набори от данни обхващат 30 държави и дават представа за:

- достъпа до масово образование;
- достъпа до приобщаващо образование;
- постъпването в училище на учащи, за които е установено, че имат официално удостоверени СОП.

Те включват разбивки по пол и по степени съгласно [Международната стандартна класификация на образованието](#) (ISCED) (Статистически институт на ЮНЕСКО, 2011 г.).

Този кратък доклад има за цел да представи ключовите послания и основните констатации от работата по EASIE досега. Наличната информация до този момент включва два [набора от данни на EASIE](#) (Европейска агенция, без дата-с) и [Сравнителни доклади за държавите](#):

- 2014 г., за учебната година 2012/2013 (Европейска агенция, 2017 г.)
- 2016 г., за учебната година 2014/2015 (Европейска агенция, 2018 г.)

Освен тези доклади пълните набори от данни са на разположение при поискване в Секретариата на Агенцията (secretariat@european-agency.org) във формат Excel, което дава възможност да бъдат анализирани по различни начини.

Този доклад не представлява подробен статистически анализ на данните и не обхваща всички форми на анализ, които са възможни за тези конкретни набори от данни. Той по-скоро представлява цялостна „интерпретация“ на наборите от данни за 2014 и 2016 г. Това се прави с цел да се извлекат ключови послания и констатации от наборите от данни, които са важни за работата на държавите — членки на Агенцията.

В следващия раздел са представени **10 ключови послания**, извлечени от работата по EASIE от 2014 и 2016 г. досега.

В последващия раздел са представени **основните констатации във връзка с [пет аспекта на равнопоставеността](#)**, които са във фокуса на работата по EASIE. Всеки от тези аспекти е представен чрез точно формулиран въпрос, който отразява същността на съответния аспект на равнопоставеност.

Последният раздел от доклада представлява **[обзор на цялата работа по EASIE](#)**.

Надяваме се разработващите политики, практикуващите специалисти, изследователи и други заинтересовани лица да намерят основните послания и ключовите констатации от работата по EASIE за полезни в общите им усилия за развитие на по-приобщаващи образователни системи.

Кор Дж.У. Мейер

Директор на Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование

КЛЮЧОВИ ПОСЛАНИЯ

При преглед на наборите от данни за 2014 и 2016 г. могат да бъдат открити 10 ключови послания:

- 1** Най-общо наличните данни потвърждават констатацията от работата на Агенцията в други сфери, че приобщаващото образование е цел на политиката на всички държави — членки на Агенцията. Всички държави предлагат възможности за приобщаващо образование на някои учащи с официално удостоверени специални образователни потребности (СОП). Анализът на възможностите за постъпване в учебно заведение и на процента постъпили обаче показва, че що се отнася до учащите с официално удостоверени СОП, държавите членки постигат тази цел по различен начин и в различна степен.
- 2** Ако се погледнат определенията на отделните държави за „официално удостоверени СОП“ — моля, вижте [обзорната информация по държави](#) (Европейска агенция, без дата-с) — става ясно, че групите учащи, които се определят като учащи със СОП, навсякъде са различни. Сред учащите с официално удостоверени СОП има учащи с увреждания съгласно определението, дадено в *Конвенцията за правата на хората с увреждания* (Организация на обединените нации, 2006 г.), но и други групи учащи, които имат специални/допълнителни образователни потребности, изискващи допълнителна подкрепа и ресурси. Това е една от основните причини за многобройните разлики между данните за отделните държави, които правят съпоставянето им трудно — а в някои отношения и невъзможно.
- 3** Степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП е различна в различните държави. Тези данни отразяват разликите в законодателството и в политиките на отделните държави по отношение на установяването на учащите със СОП, които са представени и анализирани в други сфери от дейността на Агенцията.

- 4** Напълно приобщаваща система, в която 100 % от учащите да посещават масови форми на образование заедно със своите връстници в поне 80 % от времето съгласно референтните показатели за осигуряване на достъп на EASIE, няма в нито една държава. Всички държави използват различни форми на предоставяне на специални образователни услуги – училища, класове и/или звена, както и различни форми на извънучилищно образование (напр. учене в домашни условия или образователни услуги, предлагани от други сектори). Обхватът на местата за приобщаващо образование в отделните държави е приблизително между 92 % и 99,5 %. Тези данни показват колко близо са държавите до напълно приобщаваща система.
- 5** Степента на постъпване в обособени образователни институции, различни от масовите (обособени специални училища, класове, звена и неформални образователни програми), е различна в различните държави. Тези данни отразяват разликите в законодателството и в политиките на отделните държави по отношение на образователната подкрепа и предоставянето на образование, които също са представени и анализирани в други сфери от дейността на Агенцията.
- 6** Във всички държави момчетата, за които е установено, че имат специални образователни потребности, подлежащи на официално удостоверяване, са около два пъти повече от момичетата. В повечето държави това съотношение 2:1 намира отражение и върху процента на постъпилите момчета и момичета в различни учебни заведения.
- 7** Разпределението по пол следва много ясен модел във всички държави. Що се отнася до разпределението по степени съгласно Международната стандартна класификация на образованието (ISCED) обаче, положението е точно обратното: не се открояват ясни модели. Има значителни различия между държавите по отношение на дела на учащите в двете степени на ISCED. Това показва, че държавите установяват учащите със СОП, подлежащи на официално удостоверяване, по различен начин и на различен етап от курса на образование.
- 8** Положението на учащите, които по различни причини и поради различни обстоятелства са извън образователната система (напр. официално са записани в училище, но не посещават занятия, или не са записани в никаква форма на образование), е неясно в почти всички държави. По този въпрос е необходимо допълнително проучване, тъй като данните в повечето държави често са ограничени или липсват.

-
- 9** Наличните данни за тенденциите във всички държави показват, че като цяло няма съществена промяна в степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП. В някои държави обаче има ясно изразено повишаване на дела на учащите с официално удостоверени СОП.
- 10** Наличните данни за тенденциите във всички държави показват незначителен среден спад в дела на учащите с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда (специални класове и училища).

ПЕТ АСПЕКТА НА РАВНОПОСТАВЕНОСТТА

В този раздел са изложени основните констатации от 2014 и 2016 г. във връзка с **петте аспекта на равнопоставеността**, които са във фокуса на работата по EASIE. Тези аспекти на равнопоставеността са:

1. достъп до масово образование;
2. достъп до приобщаващо образование;
3. осигуряване на места за учащите с официално удостоверени СОП;
4. разбивка на данните за учащите с официално удостоверени СОП, постъпили в училище, по пол;
5. разбивка на данните за учащите с официално удостоверени СОП, постъпили в училище, по степени съгласно ISCED.

За всеки от тези аспекти на равнопоставеността е формулиран основен въпрос, който отразява неговата същност. Разделът е структуриран въз основа на показатели за анализ на данните, чрез които се прави опит да се даде отговор на въпроса. Показателите, анализирани във всеки от разделите, следват номерацията на показателите в [Сравнителните доклади за държавите за 2014 и 2016 г.](#) (Европейска агенция, 2017; 2018а).

По-подробна информация за всеки отделен показател можете да намерите в сравнителните доклади за държавите. В тях се описва какъв е съответният показател, какъв метод за изчисление е използван, кои държави са включени и какви са резултатите от показателя. Тези доклади съдържат графики и таблици, в които са представени всички налични данни за отделните държави по всеки от показателите.

За седем от показателите, които се отнасят до всички ученици, са представени констатации относно тенденциите в данните. Тези констатации отразяват разликите между общите средни стойности (в проценти) на данните от 2014 и 2016 г. Данните за тенденциите са изразени в процентни пунктове, които показват увеличение или намаление между двата набора от данни. Важно е да се отбележи, че тези данни за тенденциите се основават само на информация за държави, за които има сведения както за 2014, така и за 2016 г.

Констатациите по всички показатели, отнасящи се до основните въпроси и аспекти, са представени в отделни карета.

1. Какъв дял от учащите посещават масово училище?

Този аспект се отнася до достъпа на учащи до масово образование.

Показател 1.1 отразява дела на записаните в **масови** учебни заведения — тоест процента на учащите, записани в масово учебно заведение, спрямо общия брой на учащите, записани във всички учебни заведения.

Представените данни са съсредоточени върху учащи, които посещават или не посещават масово учебно заведение.

В повечето държави записването в масови учебни заведения предполага постъпване в общ клас или в отделен специален клас в масово училище. Учащите, които не посещават масови учебни заведения, се обучават в напълно обособени специални училища, в неформални форми на образование, организирани от здравни или социални служби и др., или по индивидуален план извън учебните заведения.

Данни за 2014 г. са налични за 28 държави. Във всичките 28 държави делът на записаните в масови учебни заведения варира между 93,44 % и 99,88 %; общата средна стойност за 28-те държави е 97,36 %.

Данни за 2016 г. са налични за 29 държави. Във всичките 29 държави делът на записаните в масови учебни заведения варира между 92,02 % и 99,97 %; общата средна стойност за 29-те държави е 98,64 %.

Наличните данни показват, че за всички държави по-голяма част от учащите са записани в масови училища, но не всички от тях посещават такива училища.

Няма държава, в която сто процента от учащите да са записани в масови учебни заведения.

Тенденции в данните за достъпа на учащи до масово образование

Данни и за 2014, и за 2016 г. са налични за 25 държави. В тези 25 държави между 2014 и 2016 г. средното увеличение на дела на записаните в масови учебни заведения е малко над 1 процентен пункт.

Данните показват, че общият дял на записаните в масови учебни заведения през 2016 г. е бил малко над 1 процентен пункт по-висок в сравнение с 2014 г.

2. Каква част от учащите прекарват по-голяма част от времето си в общи класове със своите връстници?

Този аспект се отнася до достъпа на учащи до приобщаващо образование.

Показател 1.2 отразява дела на записаните в заведения, предлагащи **приобщаващо** образование — тоест, дела на учащите, които прекарват поне 80 % от времето си в общ клас със своите връстници, спрямо общия брой на учащите, записани във всички учебни заведения.

Данните показват кои учащи се ползват или не се ползват от приобщаващо образование съгласно референтния показател на EASIE за обучение в приобщаваща среда през 80 % от времето.

В повечето държави записването в заведение за приобщаващо образование означава постъпване в общ клас в съответствие с референтния показател за обучение

в приобщаваща среда през 80 % от времето или с други референтни стойности за този показател (за повече информация вижте работното определение за [приобщаващо учебно заведение](#) в раздела „Важни измерения на работата по събиране на данни за EASIE“).

Учащи, които не учат в приобщаваща среда, се обучават в отделни класове в масовите училища, в обособени специални училища, в неформални форми на образование, организирани от здравни или социални служби и др. или са извън системата на образованието.

Данни за 2014 г. са налични за 26 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 93,47 % до 99,88 %; общата средна стойност за 26-те държави е 97,54 %.

Данни за 2016 г. са налични за 28 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 92,02 % до 99,97 %; общата средна стойност за 28-те държави е 98,19 %.

Наличните данни показват, че 100 % записване в приобщаващо учебно заведение няма в нито една от участващите държави. Във всички държави има някаква форма на напълно обособено специално образование (отделно училище или звено), както и отделни класове в масовите училища.

Тенденции в данните за достъпа на учащи до приобщаващо образование

Данни и от 2014, и от 2016 г. са налични за 23 държави. В 23-те държави се наблюдава незначително средно увеличение (0,14 от процентен пункт) в дела на записаните в заведения за приобщаващо образование.

Данните сочат, че между 2014 и 2016 г. има незначително средно увеличение на броя на учащите, които прекарват по-голяма част от времето си в общи класове със своите връстници.

3. Къде се обучават учащите с официално удостоверени СОП?

Този аспект се отнася до местата, на които се обучават учащите с официално удостоверени СОП през по-голяма част от времето си (80 % или повече).

Основна предпоставка за това обаче е да се проучи **степената на установяване** на учащите с официално удостоверени СОП. Показател За.1 дава отговор на този въпрос, като отразява броя учащи с официално удостоверени СОП като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 30 държави. Степента на установяване варира между 1,11 % и 17,47 %. Средната стойност за държавите е 4,53 %.

Данни за 2016 г. са налични за 30 държави. Степента на установяване варира между 1,06 % и 20,50 %. Средната стойност за държавите е 4,44 %.

Има съществени разлики в броя и дела на учащите, за които е установено, че имат специални образователни потребности (включително увреждане), изискващи някаква форма на допълнителна подкрепа. Това се дължи на различия в националните политики и практики на отделните държави най-общо в областта на образованието и в частност в областта на специалното образование.

Разликите в степента на установяване могат да се обяснят по-скоро с различните процедури за оценка и финансови механизми, отколкото с действителни проявления на различни форми на СОП или увреждания, подлежащи на официално удостоверяване.

Тенденции в данните за степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП

Данни и от 2014, и от 2016 г. са налични за 29 държави. Във всичките 29 държави средният дял на учащите с официално удостоверени СОП през 2014 г. е почти еднакъв с този през 2016 г. (разлика от 0,04 от един процентен пункт).

Данните показват, че във всички държави степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП остава като цяло непроменена, но в някои отделни държави се забелязват значителни разлики.

Разпределението на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП може да бъде изследвано по два начина:

1. брой постъпили спрямо общия брой ученици (т.е. всички учащи);
2. брой постъпили спрямо броя на учащите с официално удостоверени СОП.

Всяка от тези възможности е разгледана поотделно по-долу.

Брой постъпили спрямо общия брой ученици

Показател 3b.1 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи заведения за приобщаващо образование, като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 28 държави. Процентът учащи с официално удостоверени СОП, които се обучават в приобщаваща среда, варира между 0,14 % и 16,02 %; общата средна стойност за 28-те държави е 2,36 %.

Данни за 2016 г. са налични за 28 държави. Процентът учащи с официално удостоверени СОП, които се обучават в приобщаваща среда, варира между 0,12 % и 19,05 %; общата средна стойност за 28-те държави е 2,73 %.

При сравнение на тези данни с дела на учащите с официално удостоверени СОП в общия брой записани ученици става ясно, че в много от държавите с най-голяма степен на установяване на СОП повечето учащи със СОП посещават приобщаващи учебни заведения.

Показател 3b.2 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи специални класове, като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 24 държави. Делът на учащите в такива класове варира между 0,09 % и 3,64 %. Средно около 0,56 % от учащите с официално удостоверени СОП се обучават в обособени специални класове в масовите училища.

Данни за 2016 г. са налични за 24 държави. Делът на учащите в такива класове варира между 0,07 % и 3,70 %. Средно около 0,53 % от учащите с официално удостоверени СОП се обучават в обособени специални класове в масовите училища.

Във всички държави има възможности учащите да бъдат записани в масови училища, но има вероятност те да прекарват по-голяма част от времето си отделно от своите връстници.

Тук е важно да се отбележи, че предоставените данни за този аспект може да не са достатъчно изчерпателни. Много държави са посочили, че срещат трудности в осигуряването на данни за учащите в отделни класове в масовите училища. Данни за специалните училища са по-лесно достъпни в повечето държави, които предоставят данни.

Показател 3b.3 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи специални училища, като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 30 държави. Делът на учащите в такива училища варира между 0,09 % и 7,06 %. Средно около 1,82 % от учащите се обучават в обособени специални училища.

Данни за 2016 г. са налични за 30 държави. Делът на учащите в такива училища варира между 0,03 % и 7,98 %. Средно около 1,54 % от учащите се обучават в обособени специални училища.

Във всички държави има възможности учащите да бъдат записани в обособени специални училища, в които прекарват по-голяма част от времето си далеч от своите връстници.

Големият диапазон на данните за дела на постъпилите в специални училища показва, че в различните държави се използват много различни процедури и структури за осигуряване на възможности за образование на учащите с официално удостоверени СОП.

Показател 3b.4 отразява броя на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи неформални форми на образование, като дял от общия брой записани ученици. Само четири държави са предоставили данни по този показател. Поради тази причина не могат да се направят ясни констатации и показателят не е взет под внимание тук. (Въпросът за липсата на данни е засегнат в раздел „[Важни бележки](#)“ от този доклад.)

Показател 3b.5 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда (напр. специални училища и класове), като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 24 държави. Делът на обучаващите се в напълно обособена учебна среда варира между 0,36 % и 6,28 %, общата средна стойност за 24-те държави е 1,67 %.

Данни за 2016 г. са налични за 24 държави. Делът на обучаващите се в напълно обособена учебна среда варира между 0,55 % и 5,88 %, общата средна стойност за 24-те държави е 1,62 %.

Във всички държави за някои от учащите — особено за тези със сложни и сериозни специални потребности и/или увреждания — специализираното обучение в обособена среда все още е единственият начин да се гарантира правото им на образование, макар и не приобщаващо.

Тенденции в данните за постъпването на учащи с официално удостоверени СОП в училище в сравнение с общия брой ученици

Данни за показател 3b.1 и от 2014 г. и от 2016 г. са налични за 25 държави. Във всичките 25 държави между 2014 и 2016 г. се наблюдава слаб среден ръст (0,27 от един процентен пункт) в дела на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи приобщаващи учебни заведения.

Данните като цяло показват леко нарастване на броя на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи приобщаващи учебни заведения.

Данни за показател 3b.2 и от 2014 г. и от 2016 г. са налични за 23 държави. Във всичките 23 държави средният дял на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи специални класове, остава почти непроменен (спад с 0,04 от един процентен пункт) между 2014 и 2016 г.

Данните сочат, че делът на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи специални класове, остава почти непроменен.

Данни за показател 3b.3 и от 2014 г. и от 2016 г. са налични за 28 държави. Във всичките 28 държави средният дял на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи специални училища, е почти еднакъв (спад с 0,06 от един процентен пункт) за 2014 и 2016 г.

Данните сочат, че делът на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи специални училища, остава почти непроменен.

Данни за показател 3b.5 и от 2014 г. и от 2016 г. са налични за 23 държави. Във всичките 23 държави между 2014 и 2016 г. има незначителен среден спад (0,05 от един процентен пункт) в дела на учащите с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда.

Данните показват, че има незначителен среден спад в дела на учащите с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда.

Дял на постъпилите в училище от общия брой учащи с официално удостоверени СОП

Показател 3с.1 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи заведения за приобщаващо образование, като дял от общия брой учащи със СОП.

Данни за 2014 г. са налични за 28 държави, като делът варира от 3,46 % до 98,18 % със средна стойност 52,68 %.

Данни за 2016 г. са налични за 28 държави, като делът варира от 4,98 % до 99,21 % със средна стойност 60,56 %.

Делът на учащите с официално удостоверени СОП, които се обучават в приобщаващи учебни заведения, варира в доста широк диапазон. Това отново показва, че държавите следват много различен подход в предоставянето на образование на учащи, за които е установено, че имат СОП.

Във всички държави над половината от учащите, за които е установено, че имат СОП, посещават приобщаващи учебни заведения — тоест общи класове — в над 80 % от времето.

Показател Зс.2 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи специални класове, като дял от общия брой учащи със СОП.

Данни за 2014 г. са налични за 24 държави, като делът варира от 1,89 % до 59,69 % със средна стойност 13,16 %.

Данни за 2016 г. са налични за 24 държави, като делът варира от 2,15 % до 55,34 % със средна стойност 11,91 %.

Степента, в която отделните държави използват специални класове като възможност за осигуряване на образование на учащи със СОП, изглежда доста различна.

В сравнение с други форми на образование (напр. приобщаващо образование или специални училища) тази форма не е така широко разпространена. Както бе отбелязано по-горе обаче, тези данни може да не са достатъчно представителни, защото много от държавите посочват, че срещат трудности в осигуряването на надеждна информация за този показател.

Показател Зс.3 отразява броя учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи специални училища, като дял от общия брой учащи със СОП.

Данни за 2014 г. са налични за 30 държави, като делът варира от 1,74 % до 95,73 % със средна стойност 40,04 %.

Данни за 2016 г. са налични за 30 държави, като делът варира от 0,79 % до 100,00 % със средна стойност 34,76 %.

4. Какви са разликите между степента на установяване на СОП и дела на момчетата и момичетата с официално удостоверени СОП, постъпили в училище?

При събирането на данни за учащи с официално удостоверени СОП са направени разбивки по пол на данните за:

- степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП;
- разпределението на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици;
- разпределението на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой учащи с официално удостоверени СОП.

Разбивката по пол на данните за степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП е анализирана чрез показател За.1. Този показател отразява броя учащи момчета/момчета с официално удостоверени СОП като дял от общия брой записани ученици.

Данни за 2014 г. са налични за 23 държави. Степента на установяване на СОП при момчетата варира от 0,68 % до 10,99 % със средна стойност 2,86 %. Степента на установяване на СОП при момичетата варира от 0,43 % до 6,48 % със средна стойност 1,37 %.

Данни за 2016 г. са налични за 26 държави. Степента на установяване на СОП при момчетата варира от 0,64 % до 12,69 % със средна стойност 2,99 %. Степента на установяване на СОП при момичетата варира от 0,42 % до 7,82 % със средна стойност 1,45 %.

Освен разбивката по пол данните за 2016 г. бяха анализирани и от гледна точка на разпределението по пол. Това бе направено въз основа на общия брой учащи момчета/момчета с официално удостоверени СОП спрямо общия брой учащи с официално удостоверени СОП.

Данни за 2016 г. са налични за 26 държави. Разпределението при момчетата варира между 60,16 % и 73,50 % със средна стойност 67,35 %. При момичетата средната стойност е 32,65 %, а разпределението варира от 26,50 % до 39,84 %.

Съотношението между момчета и момичета, що се отнася до степента на установяване на СОП, е 2:1. От общия брой учащи с официално удостоверени СОП 68 % са момчета и 32 % са момичета.

Не всички държави могат да предоставят разбити по пол данни за 10-те показателя, отнасящи се до постъпването на учащи с официално удостоверени СОП в различни учебни заведения (приобщаващо образование, специални класове, специални училища, неформални форми на образование, напълно обособени институции).

Прегледът на тези показатели показва, че разпределението по пол е почти еднакво за всички показатели: момчетата са около две трети от всички учащи с официално удостоверени СОП в различните учебни заведения, а момичетата — около една трета. Тази констатация е очевидна за показателите, които се основават както на общия брой ученици, така и на общия брой учащи с официално удостоверени СОП.

Съотношението на постъпилите във всички учебни заведения (приобщаващо образование, специални класове, специални училища, напълно обособени институции) също е 2:1. Това означава, че във всички държави момчетата са приблизително два пъти повече от момичетата във всички форми на образование.

Тази констатация показва, че в образователните системи на всички държави СОП се установяват по-често сред момчетата, отколкото сред момичетата.

Съотношението от 2:1 в степента на установяване намира отражение и в данните за постъпилите в училище: момчетата с официално удостоверени СОП, които посещават заведения за приобщаващо образование, специални класове и специални училища, са два пъти повече от момичетата.

5. Какви са разликите в степента на установяване на СОП и в дела на учащите, посещаващи училище, между 1-ва и 2-ра степен съгласно Международната стандартна класификация на образованието (ISCED)?

Въпроси, свързани с ISCED, се разглеждат в два вида данни, събрани по EASIE:

- във възрастовите извадки, представени в таблица 2; и
- в разбивките по степени 1 и 2 съгласно ISCED, представени в таблица 3.

Възрастовите извадки отразяват учащите в две конкретни възрастови групи: 9 години (обичайната средна възраст за ISCED 1 в повечето държави) и 15 години (обичайната средна възраст за ISCED 2 в повечето държави). Тези две възрастови групи съответстват на групите, за които се събират данни за ранното отпадане от училище на равнище Европейски съюз.

Показател 2.1 дава данни за възрастовата извадка на учащите на възраст 9 години. Показател 2.2 дава данни за възрастовата извадка на учащите на възраст 15 години. И двата показателя се отнасят до степента на записване в масови учебни заведения, т.е. до процента учащи на определена възраст, записани в масови учебни заведения, спрямо общия брой учащи на определена възраст, записани във всички учебни заведения.

Данните са съсредоточени основно върху учащи на 9 и 15 години, които са записани или не са записани в масови учебни заведения. Те дават представа за

разпределението в двете степени на ISCED по възраст, тъй като попадат в обичайните възрастови групи по ISCED в почти всички държави.

Данни за 2014 г. във връзка с 9-годишните са събрани от 25 държави. Делът на записаните в масови учебни заведения при 9-годишните варира от 93,27 % до 100,00 %, а средната стойност е 98,10 %.

Данни за 2016 г. във връзка с 9-годишните са събрани от 27 държави. Делът на записаните в масови учебни заведения при 9-годишните варира от 93,79 % до 99,98 %, а средната стойност е 98,54 %.

Данни за 2014 г. във връзка с 15-годишните са събрани от 23 държави. Делът на записаните в масови учебни заведения при 15-годишните варира от 88,29 % до 99,81 %, а средната стойност е 98,18 %.

Данни за 2016 г. във връзка с 15-годишните са събрани от 26 държави. Делът на записаните в масови учебни заведения при 15-годишните варира от 88,23 % до 99,99 %, а средната стойност е 97,07 %.

Във всички държави огромното мнозинство от учащите на 9 години се обучават в масови училища, но не всички. Във всички държави огромното мнозинство от учащите на 15 години се обучават в масови училища, но не всички. Няма държава, в която сто процента от учащите на 15 години да са записани в масови учебни заведения.

При съпоставяне на данните от възрастовата извадка със степените съгласно ISCED става ясно, че делът на записаните в масови учебни заведения за степени 1 и 2 от ISCED е почти еднакъв.

Показатели 2.3 и 2.4 отразяват дела на записаните в заведения за приобщаващо образование по възрастови извадки сред 9- и 15-годишните (съответно), т.е. процента на учащите от съответните възрастови групи, които прекарват поне 80 % от времето си в общ клас с своите връстници, спрямо общия брой учащи от съответните възрастови групи, записани във всички учебни заведения.

Данни за 2014 г. във връзка с 9-годишните са събрани от 21 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 93,27 % до 100,00 % а общата средна стойност е 98,18 %.

Данни за 2016 г. във връзка с 9-годишните са събрани от 22 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 93,79 % до 99,98 %, а общата средна стойност е 98,67 %.

Данни за 2014 г. във връзка с 15-годишните са събрани от 20 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 92,00 % до 99,79 %; общата средна стойност за 20-те държави е 97,88 %.

Данни за 2016 г. във връзка с 15-годишните са събрани от 21 държави. Делът на записаните в заведения за приобщаващо образование варира от 78,78 % до 99,99 %; общата средна стойност за 21-те държави е 98,45 %.

В повечето държави поне част от учащите на 9-годишна възраст се обучават в някаква форма на неприобщаващо образование. В повечето държави се предлага обособено специално образование за 1-ва степен на ISCED (отделно училище или звено), както и отделни класове в масовите училища.

Степента на записване в приобщаващо учебно заведение при 15-годишните не достига 100 % в нито една от участващите държави. Във всички държави има някаква форма на обособено специално образование за 2-ва степен на ISCED (отделно училище или звено), както и отделни класове в масовите училища.

При съпоставяне на данните от възрастовата извадка със степените съгласно ISCED става ясно, че делът на записаните в заведенията за приобщаващо образование за степени 1 и 2 от ISCED е почти еднакъв.

При събирането на данни за учащи с официално удостоверени СОП са направени разбивки по степени 1 и 2 съгласно ISCED по отношение на:

- степента на установяване на учащите с официално удостоверени СОП;
- разпределението на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици;
- разпределението на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой учащи с официално удостоверени СОП.

Данни за степента на установяване на СОП за 2014 г. са събрани от 29 държави:

За ISCED 1 степента на установяване на СОП варира от 0,62 % до 10,89 %; общата средна стойност за 29-те държави е 2,62 %.

За ISCED 2 степента на установяване на СОП варира от 0,50 % до 6,82 %; общата средна стойност за 29-те държави е 2,23 %.

Данни за степента на установяване на СОП за 2016 г. са събрани от 30 държави:

За ISCED 1 степента на установяване на СОП варира от 0,62 % до 12,57 %; общата средна стойност за 30-те държави е 2,37 %.

За ISCED 2 степента на установяване на СОП варира от 0,45 % до 7,94 %; общата средна стойност за 30-те държави е 2,07 %.

Освен разбивките по степени съгласно ISCED е анализирано и разпределението в съответните степени от ISCED. Този анализ е направен въз основа на общия брой учащи в ISCED 1/ISCED 2, за които е установено, че имат официално удостоверени СОП, спрямо общия брой ученици в съответната степен от ISCED.

Данни за 2016 г. са налични за 30 държави. Общата средна стойност за ISCED 1 е 4,12 %, а обхватът е между 0,90 % и 19,45 %. Общата средна стойност за ISCED 2 е 4,86 %, а обхватът е между 1,42 % и 22,48 %.

В различните държави делът на учащите с официално удостоверени СОП в ISCED 1 се различава съществено от дела на учащите с официално удостоверени СОП в ISCED 2. В повечето държави този дял нараства от ISCED 1 към ISCED 2.

Една от вероятните причини за това е, че много от учащите в тези държави запазват „статута“ си на нуждаещи се от подкрепа през целия курс на училищно образование. Освен това в ISCED 2 има и учащи, при които СОП, подлежащи на официално удостоверяване, са установени по-късно.

Трябва да се отбележи, че това не се наблюдава във всички държави: в няколко държави учащите с официално удостоверени СОП са повече в ISCED 1.

Не всички държави могат да предоставят разбити данни по степени съгласно ISCED за 10-те показателя, отнасящи се до постъпването на учащи с официално удостоверени СОП в различни учебни заведения (приобщаващо образование, специални класове, специални училища, неформални форми на образование, напълно обособени институции).

Съпоставянето на всички налични показатели показва, че макар обстоятелствата и тенденциите в отделните държави да се различават, делът на учащите с официално удостоверени СОП в степени 1 и 2 от ISCED във всички учебни заведения не се променя значително. Общият среден дял на записаните в приобщаващо учебно заведение и в специални класове е малко по-висок за ISCED 1, отколкото за ISCED 2. Само в специалните училища тази малка разлика е в обратна посока: в специалните училища има пропорционално повече учащи в ISCED 2, отколкото в ISCED 1.

Ако се съпоставят обаче данните за учащите във всички обособени специални учебни заведения — отчитайки различията между държавите — се вижда, че учащите, които посещават напълно обособени учебни заведения, са повече в ISCED 1, отколкото в ISCED 2.

ОБЗОР НА РАБОТАТА ПО EASIE

Повече от 20 години Европейската агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование (Агенцията) е действащ орган за сътрудничество в областта на политиката за приобщаващо образование в държавите — членки на Агенцията (понастоящем това включва 35 юрисдикции в 31 държави членки).

Работата по събиране на информация за Статистиката на Европейската агенция относно приобщаващото образование (EASIE) надгражда редица други дейности на Агенцията. За първи път Агенцията събира сравнителни количествени данни за броя на учащите с установени специални образователни потребности (СОП) от 17 държави — членки на Агенцията, през 1999 г. Това става в рамките на оценката на програма „Сократ“ на Европейската комисия. Информацията, събрана през 1999 г., е анализирана и оценена като полезен справочен материал за представителите на държавите — членки на Агенцията. Взето е решение редовно да се събират количествени данни за броя на учащите с установени СОП, и за местата, в които те се обучават. От 2002 г. насам такива данни се събират от представители на държавите — членки на Агенцията, и се публикуват от Агенцията на всеки две години. За повече подробности разгледайте [Методологическият доклад на EASIE](#) (Европейска агенция, 2016 г.), обобщаващ работата по събирането на данни през 2014 и 2016 г.², и различните [публикации с данни за образованието на хора със специални потребности по държави](#) (Европейска агенция, 2009; 2010; 2012).

Събирането на информация за EASIE е дългосрочна и последователна дейност на Агенцията. Целта ѝ е да внася светлина по въпроси, свързани с правата на учащите, качеството и ефективността на образователната система, както е заложено в [Конвенцията за правата на детето](#) (Организация на обединените нации, 1989 г.) и в [Конвенцията за правата на хората с увреждания](#) (Организация на обединените нации, 2006 г.), както и в [стратегическите цели за образование и обучение на Европейския съюз](#) („Образование и обучение 2020“) (Служба за публикации на Европейския съюз, 2016 г.).

Обхват на данните

С работата по EASIE акцентът на Агенцията при събирането на данни се променя. Вниманието вече не е насочено само към учащите със СОП и обучението им в обособени, сегрегирани образователни институции, а към всички учащи, подлежащи на задължително образование, които се обучават във всички учебни заведения — приобщаващи и обособени. Данните по EASIE са свързани с по-голям брой показатели, отнасящи се до достъпа до приобщаващо образование, разбити са по пол и степени съгласно ISCED – понастоящем степени 1 и 2.

² Актуализирана версия на методологическия доклад на EASIE е подготвена и ще бъде представена заедно с резултатите от събирането на данни за 2018 г. (Европейска агенция, 2018b).

Събирането на данни по EASIE включва:

- дела на децата в задължителна училищна възраст в степени 1 и 2 съгласно ISCED (броя на учащите в дадена възрастова група, записани в училищата);
- всички сектори на задължителното образование (държавно, независимо и частно);
- всички възможни учебни заведения (масови училища, специални класове и звена и специални училища);
- неформални форми на образование (т.е. предоставяне на услуги от сектори извън образованието, например здрави и социални служби);
- учащи, които не се ползват от никаква форма на образование.

В този доклад са анализирани наличните данни от всички държави, участващи в дейността по събиране на данни.

Наборът от данни за 2014 г. обхваща данни, предоставени от 30 държави: Белгия (фламандска общност), Белгия (френска общност), Германия, Дания, Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Норвегия, Обединеното кралство (Англия), Обединеното кралство (Северна Ирландия), Обединеното кралство (Шотландия), Обединеното кралство (Уелс), Полша, Португалия, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Хърватия, Чехия, Швейцария и Швеция.

Наборът от данни от 2016 г. също обхваща данни, предоставени от 30 държави, но не същите: Белгия (фламандска общност), Германия, Дания, Естония, Ирландия, Исландия, Испания, Италия, Кипър, Латвия, Литва, Люксембург, Малта, Нидерландия, Норвегия, Обединеното кралство (Англия), Обединеното кралство (Северна Ирландия), Обединеното кралство (Шотландия), Обединеното кралство (Уелс), Полша, Португалия, Словакия, Словения, Унгария, Финландия, Франция, Хърватия, Чехия, Швейцария и Швеция.

И двата набора от данни са анализирани по 17 показателя, определени и договорени от националните експерти по данни (представени подробно в [Приложението](#)).

Показателите се основават на три групи национални данни:

- данни за населението и записването в училище;
- данни за учащите с официално удостоверени СОП;
- данни от възрастови извадки (9- и 15-годишни), съответстващи на степени 1 и 2 съгласно ISCED.

Информацията на EASIE е съсредоточена върху всички учащи, върху възрастови извадки за всички учащи и върху една подгрупа учащи, които получават подкрепа, за да удовлетворят образователните си потребности, т.е. учащи с официално удостоверени СОП.

Понастоящем Агенцията не събира данни от държавите за учащи **без** официално удостоверени СОП, които получават някаква форма на допълнителна подкрепа в обучение си. Съгласно постигнатата договореност с представителите на държавите —

членки на Агенцията, в обозримо бъдеще няма да се събират данни във връзка с тази група.

Важни измерения на работата по събиране на данни за EASIE

Политиките, практиките и обстоятелствата по отношение на приобщаващото образование са различни във всяка участваща държава. За да бъдат относително съпоставими националните данни, обхващащи описаните по-горе аспекти, при събирането им бяха приложени две работни определения, формулирани и договорени от националните експерти по събиране на данни:

Работно определение за официално удостоверени СОП

Официалното удостоверяване на СОП дава възможност да бъде признато правото на учащите на допълнителна образователна подкрепа за удовлетворяване на техните обучителни потребности.

Процедурата за официално удостоверяване трябва да отговаря на следните критерии:

- Образователните потребности да се оценяват от мултидисциплинарен екип.
- Мултидисциплинарният екип да включва както специалисти от училището на учащия, така и външни експерти.
- Да бъде издаден правен документ, в който се описва каква подкрепа има право да получи учащия и въз основа на който се изготвя план.
- Официално удостоверените СОП да се подлагат на редовен преглед по установена процедура.

Всички събрани данни отнасящи се до учащите с официално удостоверени СОП, отговарят на това работно определение.

Работно определение за приобщаващо учебно заведение

Приобщаващо учебно заведение е място, където учащият с официално удостоверени СОП посещава учебни занятия в общ клас заедно с връстниците си през по-голямата част от учебната седмица — 80 % или повече.

Този референтен показател за обучение в приобщаваща среда през 80 % от времето е ползван под различна форма и в досегашната работа на Агенцията по събиране на данни, както и в предишни проекти. Тези 80 % ясно показват, че учащият посещава масово учебно заведение през по-голямата част от учебната седмица. В същото време е предвидена възможност учащият да се обучава в малка група или индивидуално за ограничен период от време (т.е. 20 % или един ден седмично).

Не всички държави могат да предоставят точни данни за този референтен показател. Затова бяха определени и съгласувани други приблизителни референтни стойности, които бяха използвани при необходимост. За повече подробности вижте [обзорната информация по държави](#) (Европейска агенция, без дата-с).

Основен акцент на анализа на данните по EASIE

Дългосрочният стремеж е работата по EASIE да осигури:

- съгласуван набор от показатели, които да послужат като източник на информация в работата на разработващите политики във връзка с целите на Европейския съюз за образование и обучение и с *Конвенцията за правата на хората с увреждания* (Организация на обединените нации, 2006 г.);
- данни и допълнителна качествена информация по въпроси, свързани с правата на учащите.

Анализът има за цел да се подчертаят основните констатации, които подпомагат работата в съответствие с тези международни ръководни документи, както и с [Позицията на Агенцията относно приобщаващите образователни системи](#) (Европейска агенция, 2015 г.). По-конкретно, изложената тук информация има за цел да допринесе за постигането на крайната цел на приобщаващите образователни системи, която се споделя от всички държави — членки на Агенцията, а именно:

... всички учащи, на каквато и възраст да са, да имат възможност да получат адекватно, висококачествено образование в общността, в която живеят, редом с приятелите и връстниците си (ibid., стр. 1).

Фокусът върху всички деца в училищна възраст в EASIE е в съответствие с изразеното в Позицията становище, че:

... политиката спрямо приобщаващите образователни системи трябва да задава ясно визията и концепцията на приобщаващото образование като средство за подобряване на образователните възможности на всички учащи (ibid.).

Не е възможно събирането на данни за EASIE да обхване всички въпроси от качествено естество, засягащи приобщаващите образователни системи, които са представени в Позицията. То може обаче да предостави информация за „наличието на гъвкави механизми за непрекъснато предоставяне на средства и ресурси“ (ibid., стр. 2), и по-конкретно на различни форми за осигуряване на образование в отделните държави.

Важни бележки

Данните, предоставени по държави, са възможно най-изчерпателни към настоящия момент. Всички данни са в съответствие с изискванията на работните определения на Агенцията за официално удостоверени СОП и за референтния показател за обучение в приобщаваща среда през 80 % от времето или други подобни референтни показатели. Държавите не смятат, че е нужно да променят тези определения или начина на събиране на данни в съответствие с тях. Всички данни са предоставени от национални експерти по данни, след което са проверени и одобрени от представители на държавите — членки на Агенцията. Всички изчисления на данните, представени в сравнителните доклади за държавите, са

проверени и одобрени както от експертите по данни, така и от представители на държавите — членки на Агенцията.

Въпреки това има няколко аспекта във връзка с наборите от данни, на които трябва да се обърне внимание. В точките по-долу са представени някои методологически и/или процедурни въпроси във връзка с работата по събиране на данни, които трябва да имат предвид при четене на доклада.

Броят на държавите, предоставящи данни по конкретни показатели, е различен както в отделните набори от данни, така и между тях. Това означава, че броят на държавите, включени в изчисленията за всеки показател, е различен. Затова не е възможно да се правят качествени сравнения между показателите. Констатациите в този доклад са представени основно за всеки показател поотделно.

В информацията за всички държави липсват някои данни, включително данни за местата, на които учащите с официално удостоверени СОП се обучават, и разбивки по пол. По определени въпроси някои държави не са предоставили никакви данни, отбелязвайки (0), но може би е по-добре да се посочи, че липсват данни (М). При изчисленията на данните в сравнителните доклади за държавите повечето (0) са заменени с (М) със съгласието на съответната държава.

Различните държави оказват значително въздействие върху общите средни стойности на показателите. Държавите с по-многобройно население имат много по-голяма тежест от тези с по-малобройно население. Поради това заключения във връзка с общите средни стойности трябва да се правят предпазливо.

БИБЛИОГРАФИЯ

Европейска агенция за развитие на образованието за хора със специални потребности, 2009 г. *Special Needs Education Country Data 2008 [Образование за хора със специални потребности, данни по държави за 2008 г.]*. (А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2008 (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за развитие на образованието за хора със специални потребности, 2010 г. *Special Needs Education Country Data 2010 [Образование за хора със специални потребности, данни по държави за 2010 г.]*. (А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2010 (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за развитие на образованието за хора със специални потребности, 2012 г. *Special Needs Education Country Data 2012 [Образование за хора със специални потребности, данни по държави за 2012 г.]*. (А. Ленар и А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/resources/publications/special-needs-education-country-data-2012 (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2015 г. *Позиция на Агенцията относно приобщаващите образователни системи*. www.european-agency.org/resources/publications/agency-position-inclusive-education-systems-flyer (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2016 г. *European Agency Statistics on Inclusive Education (EASIE): Methodology Report [Статистика на Европейската агенция относно приобщаващото образование (EASIE): Методологически доклад]*. (А. Уоткинс, С. Еберсолд и А. Ленарт, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/data/methodology-report (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2017 г. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2014 Dataset Cross-Country Report [Статистика на Европейската агенция относно приобщаващото образование: Сравнителен доклад за държавите, набор от данни за 2014 г.]*. (Дж. Рамберг, А. Ленар и А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2014-dataset-cross-country (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2018а. *European Agency Statistics on Inclusive Education: 2016 Dataset Cross-Country Report [Статистика на Европейската агенция относно приобщаващото образование: Сравнителен доклад за държавите, набор от данни за 2016 г.]*. (Дж. Рамберг, А. Ленар и А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания. www.european-agency.org/resources/publications/european-agency-statistics-inclusive-education-2016-dataset-cross-country (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, 2018b. *European Agency Statistics on Inclusive Education: Methodology Report – Updated 2018* [Статистика на Европейската агенция относно приобщаващото образование: Методологически доклад — актуализация от 2018 г.]. (А. Ленар, Дж. Рамберг и А. Уоткинс, ред.). Одензе, Дания

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, без дата-а. *Data web area* [Уеб зона за данни]. www.european-agency.org/data (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, без дата-б. *List of data experts* [Списък с експерти по данни]. www.european-agency.org/data/list-data-experts (последен достъп през октомври 2018 г.)

Европейска агенция за специални образователни потребности и приобщаващо образование, без дата-с. *Data tables and background information* [Таблицы с данни и обща информация]. www.european-agency.org/data/data-tables-background-information (последен достъп през октомври 2018 г.)

Организация на обединените нации, 1989 г. *Конвенция за правата на детето*. www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/CRC.aspx (последен достъп през октомври 2018 г.)

Организация на обединените нации, 2006 г. *Конвенция за правата на хората с увреждания*. www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html (последен достъп през октомври 2018 г.)

Служба за публикации на Европейския съюз, 2016 г. *Европейско сътрудничество в областта на образованието и обучението („Образование и обучение 2020“)*. Люксембург: Служба за публикации. eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aef0016 (последен достъп през октомври 2018 г.)

Статистически институт на ЮНЕСКО, 2012 г. *Международна стандартна класификация на образованието (ISCED), 2011 г.* Монреал: Статистически институт на ЮНЕСКО. uis.unesco.org/sites/default/files/documents/international-standard-classification-of-education-isced-2011-en.pdf (последен достъп през октомври 2018 г.)

ПРИЛОЖЕНИЕ: ПОКАЗАТЕЛИ НА EASIE ЗА 2014 И 2016 Г.

1. Брой на записаните в масови учебни заведения като дял от общия брой записани ученици

Показател 1.1: дял на записаните в масови учебни заведения (%)

Показател 1.2: дял на записаните в заведения, предлагащи приобщаващо образование (%)

2. Извадки по възраст

Показател 2.1: дял на записаните учащи на 9-годишна възраст в масови учебни заведения (%)

Показател 2.2: дял на записаните учащи на 15-годишна възраст в масови учебни заведения (%)

Показател 2.3: дял на записаните учащи на 9-годишна възраст в заведения, предлагащи приобщаващо образование (%)

Показател 2.4: дял на записаните учащи на 15-годишна възраст в заведения, предлагащи приобщаващо образование (%)

3. Учащи с официално удостоверени СОП

3а. Степен на установяване на СОП

Показател 3а.1: брой учащи с официално удостоверени СОП като дял от общия брой записани ученици (%)

3б. Разпределение на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици

Показател 3б.1: брой учащи с официално удостоверени СОП в приобщаващо учебно заведение като дял от общия брой записани ученици (%)

Показател 3б.2: брой учащи с официално удостоверени СОП в специални класове като дял от общия брой записани ученици (%)

Показател 3б.3: брой учащи с официално удостоверени СОП в специални училища като дял от общия брой записани ученици (%)

Показател 3б.4: брой учащи с официално удостоверени СОП, посещаващи неформални форми на образование, като дял от общия брой записани ученици (%)

Показател 3б.5: брой учащи с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда, като дял от общия брой записани ученици (%)

Зс. Разпределение на местата за постъпване на учащи с официално удостоверени СОП спрямо общия брой записани ученици с официално удостоверени СОП

Показател Зс.1: процент на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи заведения за приобщаващо образование (%)

Показател Зс.2: процент на учащите с официално удостоверени СОП в специални класове в масови училища (%)

Показател Зс.3: процент на учащите с официално удостоверени СОП в специални училища (%)

Показател Зс.4: процент на учащите с официално удостоверени СОП, посещаващи неформални форми на образование (%)

Показател Зс.5: брой учащи с официално удостоверени СОП, които се обучават в напълно обособена учебна среда, като дял от общия брой учащи с официално удостоверени СОП (%)